

Демиденко В. О. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6771-0080>

Гомеостаз у теорії та практиці муніципального права як комплексної галузі України

*Метою статті є висвітлення проблематики забезпечення гомеостазу муніципального права України крізь призму аналізу відповідності положень нинішньої науки муніципального права та відповідної національної комплексної галузі муніципального права до реальних потреб розбудови муніципалізму як сучасної теорії та практики розвитку місцевого самоврядування. **Методологія** дослідження становить систему теоретичних принципів (історизму, об'єктивності, плюралізму тощо), логічних прийомів (аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналогія, гіпотеза тощо) і конкретних засобів дослідження, що надали можливість повноцінно висвітлити забезпечення гомеостазу в теорії та практиці муніципального права. **Наукова новизна.** Сформульовано поняття гомеостазу теорії та практики муніципального права України, а також виокремлено критичні для сьогодення напрями посилення гомеостазу муніципального права України. **Висновки.** Гомеостазис теорії та практики муніципального права України передбачає: а) спрямованість науки муніципального права на науково-теоретичне забезпечення реалізації реальних потреб, прав, свобод, законних інтересів і запитів людини, територіальних громад, органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні; б) на підставі здобутків сучасної науки муніципального права наповнення муніципальними демократичними цінностями Конституції, законів та інших нормативно-правових актів, що формалізують реалізацію права на місцеве самоврядування в Україні з метою розбудови муніципалізму як сучасної теорії та практики розвитку місцевого самоврядування; в) дієвий нагляд і контроль за реалізацією положень муніципально-правових норм з боку уповноважених суб'єктів, забезпечення невідворотності юридичної відповідальності у випадку вчинення делікту.*

Ключові слова: гомеостаз; муніципальне право; муніципальна реформа; децентралізація влади; муніципальна влада; муніципальні права; свободи людини і громадянина.

Вступ

Розквіт Української держави, її подальше становлення як повноправного учасника міжнародних відносин, що чинитиме значний вплив на світову економіку та політику, її розвиток як європейського сучасного «економічного, демократичного та політичного тигра» передбачає значне реформування всіх сфер функціонування держави та суспільства. З цією метою в Україні намагаються успішно провести конституційну, парламентську, судово-правову, адміністративно-територіальну, муніципальну та багато інших реформ. Беззаперечно, окремі з цих реформ є базовими, фундаментальними, основоположними. Від результативності їх проведення залежить ефективність втілення інших комплексних заходів, що наповнюють новим баченням і змістом інші реформи.

На сучасному етапі розвитку України фундаментальний характер притаманний конституційній, судово-правовій і муніципальній реформі. Продумане, науково обґрунтоване, збалансоване й ефективно їх проведення для Української держави та суспільства є запорукою успіху для подальшого вдосконалення всіх інших сфер.

Оскільки, для прикладу, нині проміжним результатом децентралізації державної влади в Україні є початок формування спроможних територіальних громад, значне зростання їх матеріально-фінансової основи, вагоме посилення інтеграційних процесів між територіальними громадами в Україні та загалом зміцнення України

як єдиної та соборної, суверенної та незалежної, демократичної та правової держави.

Проте нинішню реформу децентралізації державної влади слід проводити в комплексі з муніципальною реформою, що має завдання вдосконалити більшість елементів системи муніципального права України (норм, принципів, інститутів, підгалузей). Лише за дотримання цієї умови є ймовірним позитивний результат.

Муніципальна реформа в Україні триває вже доволі давно, проте не втрачає актуальності – можливо, тому що поки що жоден з її етапів не закінчився, продемонструвавши такі значні успіхи, які б надали підстави для її завершення (Mishina, 2018, p. 126).

Водночас постає питання щодо формування критерію оцінки потреби вдосконалення тих чи інших норм, принципів, інститутів та підгалузей муніципального права України (Demuydenko, 2018, p. 91-92). Таким критерієм є необхідність забезпечення гомеостазису муніципального права України.

Висвітлюючи сутність, правову сутність проблеми забезпечення гомеостазу в теорії та практиці муніципального права України як комплексної галузі національної правової системи, слід умовно диференціювати доктринальну основу на дві складові частини.

Першу частину доктринальної основи питання забезпечення гомеостазу в муніципальному праві становлять роботи, присвячені науково-теоретичному дослідженню муніципального права

України як комплексної галузі, її теорії та практики реалізації норм. Це роботи таких науковців, як М. О. Баймуратова, О. В. Батанова, В. І. Борденюка, І. А. Галіахметова, Р. К. Давидова, Н. В. Камінської, Б. В. Калиновського, В. М. Кампо, М. І. Корнієнка, В. В. Кравченка, В. С. Куйбіди, П. М. Любченка, М. В. Пітцика, В. Ф. Погорілка, М. О. Пухтинського, В. П. Рубцова, А. О. Селіванова, О. М. Солоненка, Ю. М. Тодици, О. Ф. Фрицького, О. О. Фролова, В. М. Шаповала та ін.

Невід'ємним елементом науково-теоретичного підґрунтя цього дослідження є публікації щодо гомеостазу в природничих науках, економічній теорії та юридичній науці, що слід віднести до другої складової частини доктринальної основи цієї публікації.

Зокрема, проблематика гомеостазу насамперед знайшла своє висвітлення в природничих науках: медицині, біології, екології тощо. Подальший розвиток категорії гомеостазу можна відстежити в економічних науках. З огляду на зазначене, це праці таких учених, як Карла Людвіга фон Берталанфі, О. О. Богданова, Норберта Винера, Уоррена Мак-Каллока, Ентоні Стаффорд Біра, Хейнца фон Фёрстера та ін.

Водночас слід зауважити, що юридична наука містить незначну кількість досліджень щодо питання забезпечення гомеостазу в правовій системі, зокрема: дисертаційні дослідження І. В. Мухачева на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук «Проблеми гомеостазу в теорії та практиці російського конституційного права» (Mukhachev, 1999), дисертаційні дослідження О. Ю. Панфілова на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук «Збереження гомеостазису суспільства в умовах системних трансформацій: силовий аспект (теоретико-методологічний аналіз)» (Panfilov, 2008), дисертація С. П. Нарикової на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук «Системний підхід щодо дослідження механізму правового регулювання» (Narykova, 2006), науково-теоретичні публікації, наприклад, Литвинової С. Ф. «Системний підхід до вивчення права: гомеостаз правового регулювання» (Litvinova, 2013).

Питання забезпечення гомеостазису в теорії та практиці муніципального права безпідставно лишили поза увагою наукової та політичної спільноти.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є висвітлення проблематики забезпечення гомеостазу муніципального права України крізь призму аналізу відповідності положень нинішньої науки муніципального права та відповідної національної комплексної галузі муніципального права до реальних потреб розбудови муніципалізму як сучасної теорії та

практики розвитку місцевого самоврядування в контексті побудови європейської, соборної, конституційної, суверенної та незалежної, демократичної і правової України.

Виклад основного матеріалу

Слід зауважити, що в науковому обігу категорія «гомеостаз» була запроваджена природничими науками та найперше в біології і медицині. Зокрема, в медичній енциклопедії гомеостаз висвітлюють як динамічну сталість внутрішнього середовища та стійкість основних фізіологічних функцій організму ("Meditsinskaia populiarnaia entsyklopediia", 2012). Також розтлумачено «гомеостаз» (від гомео... і грец. στάσις – стояння, нерухомість) як здатність біологічних систем підтримувати відносно постійний склад і властивості внутрішнього середовища та сталість основних фізіологічних функцій організму ("Sait Entsyklopediia", 2016).

Уперше ідею про існування фізіологічних механізмів, що забезпечують постійність стану внутрішнього середовища організму за умов зміни характеристик зовнішнього середовища, висловив ще у другій половині XIX ст. французький фізіолог К. Бернар ("Sait Entsyklopediia", 2016).

Згодом з розвитком кібернетики, теорії систем і моделювання категорію «гомеостаз» з біології та медицини впроваджують у соціології.

Сучасна соціологія тлумачить «гомеостаз» як явище, що характеризує дію механізму постійного відтворення усталеного стану структури та функцій соціальної системи або її підсистем в умовах змін, що можуть зумовити в них дисфункції та структурні зрушення. Оскільки суспільство чи певний соціум є відкритою системою, зміни в довіллі призводять до порушення внутрішньої рівноваги, відтворення якої відбувається подвійним чином: або складові частини та система, зазнаючи впливу зовнішніх чинників, дещо змінюються і пристосовуються до змін навколишнього середовища, або активно протидіють цим чинникам і змінюють їх, пристосовуючи до своїх потреб ("Sait Entsyklopediia", 2016).

У новій філософській енциклопедії «гомеостаз», «гомеостазіс» (грец. homois – подібний, однаковий і stasis – нерухомий, стан) – тип динамічної рівноваги, характерний для складних саморегулюючих систем і складається в підтримці істотно важливих для збереження системи параметрів у допустимих межах (Stepin, 2010, p. 136).

Згодом категорія «гомеостаз» знаходить своє відображення в юридичній науці. Зокрема, на переконання І. В. Мухачева, якщо говорити про розуміння гомеостазису стосовно правової матерії, то йдеться про два аспекти: по-перше, про відповідність нормативно-правового акту потребам життя, суспільного буття, тобто про зовнішню відповідність правової норми; по-друге,

про гарантування в конституціях найважливіших демократичних інститутів й цінностей і тим самим забезпечення ними соціального гомеостазису (Mukhachev, 2015, p. 137).

Загалом з окресленою вище позицією І. В. Мухачева слід погодитися. Водночас забезпечення гомеостазису в правовій системі – це не лише відповідність нормативно-правового акту потребам і запитам людей та відображення в конституції певної країни демократичних інститутів і цінностей.

Забезпечення гомеостазису – це створення умов для відображення потреб і запитів людей через конкретизацію та деталізацію механізму їх утілення, що відбувається не на конституційному рівні (на щаблі Основного Закону держави), а на рівні законів й іноді на рівні підзаконних нормативно-правових актів, зокрема локальних. Оскільки конституція є нормативно-правовим актом, який характеризується значною стабільністю, певною константою на багато років. Проте життя не стоїть на місці й оперативне втілення нових демократичних інститутів може бути здійснено передусім через їх відображення в законах та підзаконних актах.

Для прикладу, забезпечення гомеостазису муніципального права найперше почалося на рівні науки з відображення в різних науково-теоретичних публікаціях нагальної потреби децентралізації державної влади, зміцнення правової, матеріально-фінансової основ місцевого самоврядування в Україні тощо.

Надалі забезпечення гомеостазу галузі муніципального права України в частині децентралізації влади відбувалося не через модернізацію Конституції України або законів України, а через підзаконні акти.

Нагадаємо історіографію цього процесу. Поштовхом для забезпечення гомеостазу галузі муніципального права України в частині децентралізації державної влади та формування спроможних територіальних громад слугувало рішення Кабінету Міністрів України щодо схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, що було прийнято 1 квітня 2014 року ("Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv", 2014). Потім, вже 5 лютого 2015 року, Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» ("Zakon Ukrainy", 2015) та 8 квітня 2015 року Кабінетом Міністрів України була прийнята «Методика формування спроможних територіальних громад» ("Postanova Kabinetu Ministriv", 2015). І лише 13 грудня 2019 року Президентом України був внесений на розгляд Верховної Ради України проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) за реєстр. № 2598

("Proekt zakonu", 2019). З огляду на проблемності перспективного забезпечення гомеостазу галузей конституційного та муніципального права України законопроект за реєстр. № 2598 в частині наявності значної сумнівності його відповідності інтересам, потребам і запитам Українського народу та його складових – територіальних громад, проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) був відкликаний Президентом України для доопрацювання.

Слід зауважити, що в контексті цих змін відбувається трансформація первинного елемента місцевого самоврядування – територіальної громади в об'єднану територіальну громаду (Potarenko, 2019, p. 48).

На підставі зазначених вище положень забезпечення гомеостазису муніципального права насамперед передбачає максимальну відповідність теорії та муніципального законодавства до муніципальних прав людини.

Водночас муніципальні права людини становлять сукупність суб'єктивних можливостей людини, що виникають у межах територіальної громади в умовах місцевого самоврядування та функціонування публічної самоврядної (муніципальної) влади і скеровані на задоволення устремлень, потреб, інтересів її членів відповідно до їх екзистенційних настанов, що здійснюються протягом життєвого циклу людини та реалізуються через використання її конституційного статусу, шляхом локальної інтерпретації конституційних прав, свобод і обов'язків, а також шляхом формування на підставі їх тлумачення самостійного блоку прав, свобод і обов'язків, які пов'язані з існуванням, функціонуванням та діяльністю людини в умовах локальної демократії (Kofman, 2019, p. 70).

Доцільно зауважити, що висвітлення забезпечення соціального гомеостазису здійснене О. Ю. Панфіловим у дисертаційному дослідженні на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук «Збереження гомеостазису суспільства в умовах системних трансформацій: силовий аспект (теоретико-методологічний аналіз)» (Panfilov, 2008).

На його переконання, нині не існує стійких наукових стереотипів рефлексії феномену воєнно-силового супроводу суспільства в умовах трансформації його життєдіяльності, забезпечення його гомеостазису (підтримання суттєво важливих для збереження соціальної системи параметрів у допустимих межах), тому нагальним майже для всіх таких суспільств є фундаментальне обґрунтування цього феномену та відповідне орієнтування на нього внутрішньої та зовнішньої політики держави. Від ступеня адекватності такого обґрунтування залежить розуміння тривалості й ефективності системних перетворень у країні,

забезпечення нормального історичного розвитку суспільства за умов збереження національної самобутності (Panfilov, 2008, p. 1).

Також О. Ю. Панфілов обґрунтовує тезу, що діяльність стосовно забезпечення гомеостазису в її сутнісному вираженні не може не бути зорієнтованою на «утримання» суспільних змін поза їхніми екстремальними значеннями. Забезпечення гомеостазису – це процес, пов'язаний із впливами на протидію загрозам соціальної системи насамперед політичними, проте також й іншими, зокрема спеціальними, засобами й методами (наприклад, силовими) з метою утримання її в межах норми. «Норма» коливань суттєвих варіативних факторів може бути визначена, з огляду на оптимальну відповідність змін (розвитку) і стійкості (стабільності) соціальної системи (Panfilov, 2008, p. 18). Детермінація державної діяльності із силового забезпечення гомеостазису в умовах системної трансформації на потенційно-факторній основі містить приведені в дію потенціали-фактори: економічний, політичний, соціальний, духовний, військовий, доповнені гецивілізаційним фактором (Panfilov, 2008, p. 26).

Загалом підтримуємо позицію О. Ю. Панфілова, що детермінація державної діяльності із силового забезпечення гомеостазису охоплює такі потенціали-фактори: економічний, політичний, соціальний, духовний, військовий, гецивілізаційний. Проте вважаємо, що запропонований їх перелік є неповним та – за такого їх спектру – малоефективним. Оскільки забезпечення соціального гомеостазису в сучасних умовах гібридної війни є неможливим без юридичного потенціал-фактору, якого може бути класифіковано на дві складові: а) міжнародно-правовий; б) національно-правовий. Надто важливо, що як міжнародно-правовий, так і національно-правовий потенціал-фактори в рівній мірі важливі для забезпечення соціального гомеостазису.

Для прикладу, в межах національно-правового потенціал-фактору здійснення діяльності щодо забезпечення гомеостазису муніципального права України (як відповідної галузі, так і юридичної науки) наближає Україну до реалізації її стратегічної мети набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору через: а) належну нормативно-правову регламентацію форм безпосереднього здійснення муніципальної влади територіальною громадою, посилення спроможності членів територіальної громади до консолідації своїх прав та інтересів і підвищення забезпечення їх реалізації; б) удосконалення якості та доступності публічних послуг, що надають органи та посадові особи місцевого самоврядування; в) реалістичність відображення інтересів і потреб людей, територіальних громад у муніципальній політиці, що формують та реалізують місцеві

ради, їх виконавчі органи, сільські, селищні, міські голови, старости тощо; г) підвищення ефективності управлінських рішень через зростання професіоналізму посадових осіб органів місцевого самоврядування та збільшення престижності муніципальної служби загалом; д) покращення демографічної ситуації крізь призму створення ефективного місцевого самоврядування, його сталого розвитку, повноцінного життєвого середовища для людини, надання високоякісних і доступних публічних послуг тощо.

Водночас, на переконання М. О. Петришиної та Ю. В. Генкул, в Україні склалася унікальна ситуація, коли відсутність сталих традицій самоврядування та демократії, проте закріплене на рівні національного законодавства прагнення та реальні кроки щодо впровадження в державі принципів демократичного публічного управління на всіх рівнях і в усіх підсистемах здатні посприяти виробленню вітчизняної моделі місцевого самоврядування, ураховуючи найкращі практики держав-учасниць Ради Європи, держав-членів ЄС (Petryshyna, & Henkul, 2019, p. 72).

Наукова новизна

У публікації сформульовано поняття гомеостазису теорії та практики муніципального права України, а також виокремлено критичні для сьогодення напрями посилення гомеостазису муніципального права України.

Висновки

Гомеостазис теорії та практики муніципального права України передбачає: а) спрямованість теорії муніципального права на науково-теоретичне забезпечення реалізації реальних потреб, прав, свобод, законних інтересів і запитів людини, територіальних громад, органів та посадових осіб місцевого самоврядування, що реалізують муніципальну владу від імені первинного суб'єкта місцевого самоврядування; б) на підставі здобутків сучасної науки муніципального права наповнення муніципальними демократичними цінностями Конституції, законів та інших нормативно-правових актів, що формалізують реалізацію права на місцеве самоврядування в Україні з метою розбудови муніципалізму як сучасної теорії та практики розвитку місцевого самоврядування в контексті побудови європейської, соборної, конституційної, суверенної та незалежної, демократичної і правової України; в) дієвий нагляд і контроль за реалізацією положень муніципально-правих норм уповноважених суб'єктів, забезпечення невідворотності юридичної відповідальності у випадку вчинення делікту.

Критичними напрямами забезпечення гомеостазису муніципального права України (як відповідної галузі права, так і юридичної

науки) є: а) належна нормативно-правова регламентація форм безпосереднього здійснення муніципальної влади територіальною громадою, посилення спроможності членів територіальної громади до консолідації своїх прав й інтересів та підвищення забезпечення їх реалізації; б) покращення якості та доступності публічних послуг, що надають органи та посадові особи місцевого самоврядування; в) реалістичність відображення інтересів та потреб людей, територіальних громад у муніципальній політиці, що формують і реалізують місцеві ради, їх

виконавчі органи, сільські, селищні, міські голови, старости тощо; г) підвищення ефективності управлінських рішень через зростання професіоналізму посадових осіб органів місцевого самоврядування та збільшення престижності муніципальної служби загалом; д) покращення демографічної ситуації крізь призму створення ефективного місцевого самоврядування, його сталого розвитку, повноцінного життєвого середовища для людини, надання високоякісних і доступних публічних послуг тощо.

REFERENCES

- Demydenko, V.O. (2018). Systema munitsypalnoho prava Ukrainy: zahalnoteoretychnyi aspekt [The system of municipal law of Ukraine: general theoretical aspect]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 2(107), 84-95. Retrieved from <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/854> [in Ukrainian].
- Holovko, K.V. (2019). Oznaky inkorporatsii munitsypalnoho zakonodavstva Ukrainy [Signs of incorporation of municipal legislation of Ukraine]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho, Notes of the Taurida VI Vernadsky National University* 3, 19-23. doi: <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2019.3/04> [in Ukrainian].
- Kaminska, N.V. (2014). Detsentralizatsiia vlady v Ukraini ta dosvid yii provedennia u zarubizhnykh derzhavakh [Decentralization of power in Ukraine and experience of its conduct in foreign countries]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 4, 35-40 [in Ukrainian].
- Kaminskaia, N.V. (2015). Perspektivy stanovleniia evropeyskoy sistemy mestnogo i regionalnogo samoupravleniia [Prospects for the establishment of a European system of local and regional self-government]. *Pravo i politika, Law and Politics*, 2(182), 227-241. doi: 10.7256/1811-9018.2015.2.8854 [in Russian].
- Kofman, B.Ya. (2019). Munitsypalni prava liudyny (osobystosti) yak faktor vdoskonalennia konstytutsiino-pravovoho statusu liudyny i hromadianyna [Municipal human rights as a factor in improving the constitutional and legal status of a person and citizen]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava, Journal of the Kyiv University of Law*, 2, 65-71. doi: 10.36695/2219-5521.2.2019.11 [in Ukrainian].
- Litvinova, S.F. (2013). Sistemnyy podkhod k izucheniiu prava: gomeostaz pravovogo regulirovaniia [A systematic approach to the study of law: homeostasis of legal regulation]. *Pravo i gossudarstvo: teoriia i praktyka, Law and state: theory and practice*, 12, 6-10. Retrieved from <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1236791> [in Russian].
- Meditsinskaia populiarnaia entsyklopediia [Popular Medical Encyclopedia]. (2012). Moscow: Veche. (n.d.). *slovar.cc*. Retrieved from <https://slovar.cc/med/enc/2206330.html> [in Russian].
- Mishina, N. (2018). Munitsypalna reforma v Ukraini: stan i perspektyvy [Municipal reform in Ukraine: state and prospects]. *Pravo Ukrainy, Law of Ukraine*, 4, 126-138. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-04-126> [in Ukrainian].
- Mukhachev, I.V. (1999). Problemy gomeostazu v teorii i praktike rossiyskogo konstitutsionnogo prava [Problems of homeostasis in the theory and practice of Russian constitutional law]. *Doctor's thesis*. Moscow. Retrieved from <https://www.disserscat.com/content/problemy-gomeostaza-v-teorii-i-praktike-rossiyskogo-konstitutsionnogo-prava> [in Russian].
- Mukhachev, I.V. (2015). Gomeostazisnaia teoriia sushchnosti konstitutsii [Homeostasis theory of the essence of the constitution]. *Leningradskiy iuridicheskii zhurnal, Leningrad Law Journal*, 1(39), 135-141. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/gomeostazisnaya-teoriya-suschnosti-konstitutsii/viewer> [in Russian].
- Narykova, S.P. (2006). Sistemnyy podkhod k issledovaniu mekhanizma pravovogo regulirovaniia [A systematic approach to the study of the mechanism of legal regulation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow. Retrieved from https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01003027374.pdf [in Russian].
- Panfilov, O.I. (2007). *Zberezhennia homeostazysu suspilstva v umovakh systemnykh transformatsii: sylovyi aspekt [Maintaining the homeostasis of society in conditions of systemic transformations: the power aspect]*. Kharkiv: Maidan [in Ukrainian].
- Panfilov, O.I. (2008). *Zberezhennia homeostazysu suspilstva v umovakh systemnykh transformatsii: sylovyi aspekt (teoretyko-metodolohichniy analiz) [Maintaining the homeostasis of society in conditions of systemic transformations: a power aspect (theoretical and methodological analysis)]*. *Doctor's thesis*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
- Petryshyna, M.O., & Henkul, Yu.V. (2019). Formuvannia vitchyznianoї modeli mistsevoho samovriaduvannia: dosvid krain Yevropeiskoho Soiuzu [Formation of the local model of local self-government: experience of the countries of

- the European Union]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal, Legal scientific electronic journal*, 6, 69-72. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/13> [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad": vid 8 kvit. 2015 r. No. 214 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approving the Methodology of Forming Able Territorial Communities" from April 8, 2015, No. 214]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy, Official Gazette of Ukraine*, 33, 963 [in Ukrainian].
- Potapenko, S. (2019). Kharakterni rysy obiednanoi terytorialnoi hromady [Characteristic features of a united territorial community]. *Visnyk Akademii pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu, Bulletin of the Academy of Labor, Social Relations and Tourism*, 2, 48-55. doi: 10.33287/11204 [in Ukrainian].
- Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo detsentralizatsii vlady) za reiestr. No. 2598 [Draft Law on Amendments to the Constitution of Ukraine (concerning decentralization of power) for the register No. 2598]. (2019). (n.d.). *w1.c1.rada.gov.ua*. Retrieved from https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644 [in Ukrainian].
- Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini": vid 1 kvit. 2014 r. No. 333-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approving the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organization of Government in Ukraine" from April 1, 2014, No. 333]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy, Official Gazette of Ukraine*, 30, 831 [in Ukrainian].
- Sait "Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy" [Site "Encyclopedia of modern Ukraine"]. (2016). *esu.com.ua*. Retrieved from http://esu.com.ua/search_articles.php?id=30736 [in Ukrainian].
- Stepin, V.S. (Ed.). (201). *Novaia filosofskaia entsiklopediia [New philosophical encyclopedia]*. (Vols. 1-4). Moscow: Mysl [in Russian].
- Zakon Ukrainy "Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad": vid 5 liut. 2015 r. No. 157-VIII [Law of Ukraine "About voluntary association of territorial communities" from February 5, 2015, No. 157-VIII]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy, Official Gazette of Ukraine*, 13, 91 [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Демиденко В. О. Система муніципального права України: загальнотеоретичний аспект. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (107). С. 84–95. URL: <https://scientbul.naiua.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/854>.
- Головко К. В. Ознаки інкорпорації муніципального законодавства України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2019. № 3. С. 19–23. (Серія «Юридичні науки»). doi: <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2019.3/04>.
- Камінська Н. В. Децентралізація влади в Україні та досвід її проведення у зарубіжних державах. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 4. С. 35–40.
- Каминская Н. В. Перспективы становления европейской системы местного и регионального самоуправления. *Право и политика*. 2015. № 2 (182). С. 227–241. doi: 10.7256/1811-9018.2015.2.8854.
- Кофман Б. Я. Муніципальні права людини (особистості) як фактор вдосконалення конституційно-правового статусу людини і громадянина. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 65–71. doi: 10.36695/2219-5521.2.2019.11.
- Литвинова С. Ф. Системный подход к изучению права: гомеостаз правового регулирования. *Право и государство: теория и практика*. 2013. № 12. С. 6–10. URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1236791>.
- Медицинская популярная энциклопедия. М. : Вече, 2012. 399 с. URL: <https://slovar.cc/med/enc/2206330.html>.
- Мишина Н. Муніципальна реформа в Україні: стан і перспективи. *Право України*. 2018. № 4. С. 126–138. doi: <https://doi.org/10.33498/loou-2018-04-126>.
- Мухачев И. В. Проблемы гомеостаза в теории и практике российского конституционного права : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02. М., 1999. 321 с. URL: <https://www.dissercat.com/content/problemy-gomeostaza-v-teorii-i-praktike-rossiiskogo-konstitutsionnogo-prava>.
- Мухачев И. В. Гомеостазисная теория сущности конституции. *Ленинградский юридический журнал*. 2015. № 1 (39). С. 135–141. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gomeostazisnaya-teoriya-suschnosti-konstitutsii/viewer>.
- Нарыкова С. П. Системный подход к исследованию механизма правового регулирования : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. М, 2006. 26 с. URL: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01003027374.pdf.
- Панфілов О. Ю. Збереження гомеостазису суспільства в умовах системних трансформацій: силовий аспект : монографія. Харків : Майдан, 2007. 396 с.
- Панфілов О. Ю. Збереження гомеостазису суспільства в умовах системних трансформацій: силовий аспект (теоретико-методологічний аналіз) : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03. Дніпропетровськ, 2008. 36 с.
- Петришина М. О., Генкул Ю. В. Формування вітчизняної моделі місцевого самоврядування: досвід країн Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 69–72. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/13>.
- Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : постанова Кабінету Міністрів України від 8 квіт. 2015 р. № 214. *Офіційний вісник України*. 2015. № 33. Ст. 963.

- Потапенко С. Характерні риси об'єднаної територіальної громади. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. № 2. С. 48–55. doi: 10.33287/11204.
- Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) за реєстр. № 2598. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644.
- Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 30. Ст. 831.
- Енциклопедія сучасної України* : [сайт]. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=30736.
- Новая философская энциклопедия : в 4 т. / под ред. В. С. Степина. М. : Мысль, 2010. 736 с.
- Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 13. Ст. 91.

Стаття надійшла до редколегії 17.07.2019

Demydenko V. – Ph.D in Law, Associate Professor, Professor of the Department of Constitutional Law and Human Rights of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6771-0080>

Homeostasis in the Theory and Practice of Municipal Law as a Complex Industry

The **purpose** of the article is to reveal the problems of ensuring homeostasis of municipal law of Ukraine through the lens of analyzing the correspondence of the provisions of the current science of municipal law and the corresponding national complex branch of municipal law to the real needs of building municipalism as a modern theory and practice of local self-government development. Research **methodology** is a system of theoretical principles (historicism, objectivity, pluralism, etc.), logical techniques (analysis and synthesis, induction and deduction, analogy, hypothesis, etc.) and specific research tools that have made it possible to fully reveal the provision of homeostasis in theory and practice municipal law. **Scientific novelty**. In this scientific-theoretical publication the concept of homeostasis of the theory and practice of municipal law of Ukraine is formulated, as well as the directions of strengthening the homeostasis of municipal law of Ukraine, which are critical for the present. **Conclusions**. The homeostasis of the theory and practice of municipal law in Ukraine provides for: a) the focus of the science of municipal law on the scientific and theoretical support for the realization of real needs, rights, freedoms, legitimate interests and requests of human beings, territorial communities, bodies and officials of local self-government in Ukraine; b) on the basis of the achievements of the modern science of municipal law, the incorporation of municipal democratic values into the Constitution, laws and other normative legal acts that formalize the exercise of the right to local self-government in Ukraine with the purpose of developing municipalism as a modern theory and practice of local self-government development; c) effective supervision and control over the implementation of the provisions of municipal norms by the authorized entities, ensuring the inevitability of legal liability in the case of committing a tort.

Keywords: homeostasis; municipal law; municipal reform; decentralization of power; municipal power; municipal rights and freedoms of man and citizen.